

Ailə-hüquq münasibətlərini tədqiq edən dərslik

Ailə hüququ müasir hüququn xüsusi aktualıq kəsb edən tədqiqat predmeti olaraq, bəşəri miqyasda yüksək mövqe qazanmış ailə institutunun cəmiyyətdəki yeri və roluna, habelə ailədaxili münasibətlərin normativ əsaslarına elmi nəzər salır. Bu xüsusda hər bir dövlətin ailə qanunvericiliyinin müqayisəli təhlili və araşdırılması, qabaqcıl təcrübələrin öyrənilərək praktikada tətbiqi məsələləri də mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Ailənin bütün sivil dövlətlərdəki sosial statusu ailə qanunvericiliyi ilə bağlı ictimai maarifləndirmə işinin yeni dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılmasını, eləcə də hüquqi məlumata landırma məqsədinə xidmət edən əyani vəsaitlərin - elmi monoqrafiyaların, dərsliklərin və s. hazırlanmasını obyektiv zərurətə çevirir.

Hüquq üzrə elmlər doktoru, professor İsaخان Vəliyevin müəllifliyi ilə bu günlərdə "Elm-Təhsil" nəşriyyatında çapdan çıxmış "Ailə hüququ" dərsliyi Ümummilli Lider, dünyaşöhrətli siyasətçi Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Tədris-Metodiki Şurasının 18 aprel 2023-cü il tarixli qərarı əsasında nəşr edilmiş dərsliyin elmi redaktoru və ön sözünün müəllifi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Məhkəməsinin sədri, hüquq üzrə elmlər doktoru Fərhad Abdullayevdir.

Dərsliyin ön sözündə qeyd edilir ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanaraq 1995-ci ildə ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında ailə, qadın və uşaq hüquqları ilə bağlı fundamental hüquqi müddəalar əksini tapıb. Konstitusiyada həmçinin hər bir vətəndaşın nikah hüququ təsbit edilib, dövlətin ailəyə qayğı siyasətinin əsas konturları müəyyənləşib. Ailə və gender siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədilə 1998-ci il 14 yanvar tarixdə ayrıca Dövlət Komitəsinin yaradılması da bu istiqamətdə mühüm addımlardan olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 2003-cü ildən etibarən ailə, qadın və uşaq hüquqları ilə bağlı dövlət siyasəti keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyub, gender bərabərliyinin hüquqi təminatlarının gücləndirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər görülüb.

Ümumilikdə, belə bir dərsliyin hazırlanması deməyə əsas verir ki, ailə institutu, onun hüququ tənzimlənmə-

si, ənənəvi və müasir inkişaf tendensiyaları Azərbaycanın hüquqşünas alimlərinin diqqət mərkəzindədir. Ön söz və 8 bölmədən ibarət dərslikdə Azərbaycan Respublikasının ailə qanunvericiliyi ilə bağlı aktual hüquqi məsələlər elmi təhlil süzgəcindən keçirilib və kompleks şəkildə şərh edilib. Dərslikdə ailə institutunun mahiyyəti hüquqi rəqursdan şərh edilir, ailə, cəmiyyət və hüquq kimi anlayışların qarşılıqlı əlaqəsinə toxunulur. Bu işə dərslikdən istifadə edən hər kəsə ailənin formalaşması və nikaha xitam verilməsi ilə bağlı yaranan münasibətləri dərinlən dərk etməyə, ailə hüququnun predmeti haqqında dolğun məlumat əldə etməyə imkan verir.

Dərslikdə ailə hüquq münasibətlərinin müxtəlif aspektlərinə diqqət yetirilməklə ailə qanunvericiliyinin vəzifə və məqsədləri ətraflı şəkildə izah edilir. Daha sonra ailə hüququ nəzəriyyəsinin bir sıra mürəkkəb və mübahisəli məsələlərinə toxunulur, eyni zamanda, xarici ölkələrin qanunvericiliyindən konkret nümunələrə də yer verilir.

Dərsliyin hazırlanmasında müasir tədris vəsaitlərindən, xüsusi ədəbiyyatdan, habelə yerli və xarici hüquqşünasların əsərlərindən məqsədyönlü şəkildə istifadə edilib, mütərəqqi hüquqi təcrübələrin Azərbaycanda tətbiqi məqsədilə səmərəli təkliflər irəli sürülüb. Dərslikdə həmçinin global sosial dəyişikliklərin, mədəni transformasiyanın, cəmiyyətin inkişaf tendensiyalarının və digər amillərin ailə institutuna təsiri elmi-nəzəri əsasda tədqiq olunub.

Dərsliyin ayrı-ayrı bölmələrində ailə hüququ anlayışı, predmeti, metodu; prinsip və funksiyaları; ailə-hüquq münasibətləri; nikahın bağlanma qaydası və şərtləri; nikaha xitam verilməsi; ər-arvadın hüquq və vəzifələri; valideyn və uşaqlar arasında hüquq münasibətləri; valideynlərin və uşaqların ailə-hüquq statusunun rəsmiləşdirilməsi qaydaları; valideynlik hüquqlarının məhdudlaşdırılması və bu hüquqdan məhrum etmə; əcnəbilə-

rin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin iştirakı ilə yaranan ailə-hüquq münasibətlərinin tənzimlənməsi; uşağın ailə-hüquq vəziyyəti, tərbiyəsi və digər aktual məsələlərə geniş yer ayrılıb.

Haqqında bəhs edilən dərslik ölkəmizdə ailə hüququ nəzəriyyəsinin, qanunvericiliyin müvafiq müddəalarının mənimsənilməsi, habelə tələblərin normativ-hüquqi materiallarla müstəqil işləmək bacarıqlarının inkişafı, vətəndaşların qanunla qorunan mənafələrinin müdafiəsi üzrə konkret problemlərin həlli yollarına işıq salınması baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Dərslikdə diqqəti cəlb edən məqamlardan biri də ölkəmizdə ailə qanunvericiliyindəki hüquqi boşluqların, mübahisəli məqamların gündəmə gətirilməsidir. Bu mənada tanınmış alimin Ailə Məcəlləsinin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı irəli sürdüyü təkliflər, digər ölkələrin qanunvericiliyi ilə apardığı müqayisəli təhlillər xüsusi maraq doğurur.

Ümumilikdə, "Ailə hüququ" dərsliyi cəmiyyətin hüquqi yetkinlik səviyyəsinin yüksəldilməsi, insanların bu sahədə hansı hüquq və vəzifələrə malik olmaları ilə bağlı maarifləndirilməsi baxımından son dərəcə əhəmiyyətli, elmi-nəzəri və metodoloji əhəmiyyətə malik əyani mənbədir.

"Azərbaycan"